

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Trismegistus Doctrinæ Christianæ Tertio Continuatus,
Seu Brevis Expositio Sciendorum De Ultima Voluntate
Hominis Christiani In Spiritualibus, Atque Temporalibus,
Methodo Morali-Theologica concinnata, ...**

Mayr, Cherubinus

Salisburgi, [ca. 1735]

§. I. Expositio Doctrinæ Christianæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42295

Exivi. §. Verùm etiam. de V. S. ubi tamen consilium executionis dare, eisdem expressè conceditur. An verò alii Religiosi sine licentia sui Superioris se validè ad executionem testamenti intromittant, lis est inter Doctores, quibus decisionem non invidemus.

CAPUT III.

De Testamentis Privilegiatis,
& cæteris ultimis Voluntatibus.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quotuplicia sint testamenta privilegiata, seu non solemnia?*

RESOL. Sunt septuplicia. I. Testamentum ad pias causas. II. Oblatum Principi. III. Conditum apud Acta. IV. Testamentum Parentum inter liberos. V. Testamentum militum. VI. Testamentum rusticorum. VII. Tempore pestis confectum.

Punctum II. *Quid, & qualiter privilegiatum sit testamentum ad pias causas?*

231 RESOL. I. Testamentum ad pias causas est ultima voluntas, quâ hæres ex motivo aliquo pio, & supernaturali instituitur; cujusmodi motiva censentur honor DEI, cultus Sanctorum, sublevatio pauperum, redemptio captivorum, bonum, & salus animæ; item relicta pro Ecclesiis, Monasteriis, domibus Presbyterorum, Confraternitatibus, Hospitalibus, Nosocomiis, Orphanotrophiis; pro literarum studio, & sacrarum præsertim disciplinarum promotione. Hujusmodi testamentum possunt condere, quicumque liberam testandi facultatem à Jure naturali obtinent, tametsi à Jure Civili ex speciali quadam prohibitione nequeant ad causas profanas testari, ut habet Riccius in *Praxi aurea p. 4. resol. 89.* quia dispositio ad causas pias non secundum leges Civiles, sed secundum Decreta, Juri naturali insistentia, tractari debet, per *cap. relatum 11. de testam.* Quasdam tamen personas etiam de Jure Canonico ad causas pias testari prohibitas esse ob conditionem statûs, patet ex *num. 159. & seqq.*

232 RESOL. II. Testamentum ad causas pias est privilegiatum pro utroque foro, interno, & externo, etsi careat solemnitatibus Juris Civilis, ut habet communissima Orthodoxorum sententia; & patet tum ex *cap.*

cap. relatum cit. ubi expressè statuitur, ut cum tale testamentum, seu dispositio ad causas pias ad examen, utique Judicii forensis, deductum fuerit, non secundum Leges, sed secundum Decretorum Statuta tractetur: tum, quia in causa, seu materia merè spiritali, ut est dispositio ad causas pias, in utroque foro servandum est Jus Canonicum, ar. cap. 7. § 10. de Constit. juncto Can. 17. q. 3.

RESOL. III. Testamentum ad pias causas varia habet privilegia. I. Quòd non requirat solemnitates Juris Civilis, ex cit. cap. relatum. II. Quòd valeat etiam solo nutu ad interrogationem alterius factum; quia hoc à sda lege Civili invenitur prohibitum. Julius Clarus §. testamentum, q. 6. num. 7. citans communem. III. Quòd valeat, etsi hære incertus instituatur, vel institutio alterius arbitrio committatur, ex eadem ratione Layman cit. lib. 3. tract. 5. cap. 2. num. 7. IV. Quòd in testamento principaliter ad pias causas absque solemnitatibus civilibus condito, valeant etiam legata profana eidem inserta. Reiffenstuel num. 161. Engel num. 19. Pirhing num. 22. & alii communiùs. E ratio est; quia juxta reg. 42. Fur. in 6. accessorium sequitur naturam principalis; unde cum valeat testamentum tanquam principale, etiam valebunt

legata tanquam accessorium. V. Quod è
 converso, si testamentum principaliter ad
 causas profanas conditum, ob defectum
 solemnitatum necessariorum, aut quia hæ-
 res institutus hæreditatem non adit cor-
 ruat, vel deficiat, nihilominus legata pia
 ibi relicta debeantur. Covarruv. *d. testam.*
cap. 11. num. 4. Layman, Pirhing, Engel,
 Reiffenstuel, Zypæus, Tuscus, & alii pas-
 sim contra Jasonem. Ratio: quia secun-
 dum dicta, in relictis ad causam piam Jus
 Civile non attenditur; sed, quod legata à
 solemnitatibus testamenti, vel aditione
 hæreditatis dependeant, est dispositio Ju-
 ris Civilis: Ergò, licet quod legata pro-
 fana, quoad legata tamen pia non attendi-
 tur. Neque obstat illa regula præallegata,
 quod *accessorium sequatur naturam principalis;*
 nam id regulariter solum procedit, quan-
 do non adest specialis ratio, ex qua acces-
 sorium sustineatur, propterea hic favor Reli-
 gionis. Tandem VI. Quod hæres profanus
 nequeat à relictis ad pias causas detrahere
 Falcidiam (& eadem est ratio de Trebel-
 lianica) jam dixi suprà *num. 188.* ubi etiam
 oppositum innui, quando hæres est causa
 pia; quia privilegiatus contra privilegia-
 tum, ex recepto Juris axiomate, non uti-
 tur privilegiò, sed Jure communi, quan-
 do utriusque est par conditio, & uterque
 cer-

certat de lucro captando, uti hic; licet aliud sit, si unus certet de lucro captando, alter de damno vitando, veluti fit in præscriptione. Ità Engel hic *num. 21.*

Punctum III. *Qualis ergò forma in testamento pio sit observanda?*

RESOL. I. Pro foro interno ad testa-²³⁴mentum pium nihil requiritur, nisi institutio hæredis, & alia, quæ de Jure naturæ & gentium ad testamentum sunt necessaria, velut libera voluntas testandi, sufficiens rationis usus, ac voluntas enixa testatoris. Unde si hæres ab intestato ipse undecunque demum certò cognovit voluntatem defuncti concernentem causas pias, tenetur eam in foro interno adimplere, etsi nullus adsit testis; & vicissim si hæres aut legatarius pius, v. g. pauper scit voluntatem defuncti, licitè in foro interno accipit hæreditatem, vel legatum sibi relictum, etsi nec scripturâ, nec testibus probare valeat. Quod idem facere potest quicumque alius, cui testator secretò commisit, ut post mortem suam pecunias in certo loco depositas, juxta intentionem datam ad causas pias applicet. Reiffenstuel à *num. 146.*

RESOL. II. Pro foro externo in testa-²³⁵mentis ad pias causas requiruntur tres, aut duo legitimi testes ex sæpe *cit. cap. relatum*, non quidem ad substantiam & valorem te-

stamenti, sed tantum ad probationem in casu, quò aliunde non constat, nec probari potest voluntas testatoris. Ità noster P. Sannig *Schol. Canon. lib. 3. tit. 26. num. 8.* Fagnanus, Menochius, Pirhing, Reiffenstuel, Layman, Engel, & alii communiter. Ratio verò, cur tales testes ad substantiam & valorem testamenti non exigantur, est; quia Juris Civilis dispositio hic non attenditur, Jus Canonicum verò nullibi irritat. testamenta ad causas pias sine testibus facta: imò suprà *num. 143.* jam generaliter resolutum, & probatum est, solemnitates Juris Canonici ad testamenta secundum illud regulanda, solum probationis causâ exigi, non verò ad valorem, & substantiam. Accedit, quòd testamentum ad pias causas non minus privilegiatum esse debeat, quàm testamentum militare, aut parentis inter liberos; sed illa valent sine omni teste, si aliunde, ex manu nempe testatoris, constat de ejus voluntate, ut est certum ex *l. 21. C. de testam. §. authent. seq.* Ergò à fortiori sic valet testamentum ad causas pias. Et ideo

236 RESOL. III. Quando de voluntate testatoris aliunde sufficienter constat, v. g. ex scheda, quam constat manu testatoris esse scriptam, vel saltem subscriptam, aut si ipsum testamentum sit holographum, seu pro-

propria testatoris manu conscriptum; testium adhibitio non est necessaria, cum stando Juri naturali & Divino, cui tale testamentum commensuratur, testes non requirantur, quando aliunde constat de veritate. Schmier *cit. tr. 4. p. 1. cap. 3. num. 54.* Clariss. D.D. Peregrini in *lib. 2. Instit. tit. 11. §. 2.* Pirhing *num. 20.* Et colligitur ex *cap. Indicante 4. de testam.* ubi Pontifex mandat uxoris cujusdam voluntatem per omnia adimpleri, quæ concham argenteam jussit vendari, & suis dari liberis, & scutellam argenteam cuidam reliquit Monasterio, *nudis verbis*, id est, ut explicat *Gloss. ibid. §. nudis.* & Barbosa in *collect. ibid. c. 4.* sinè ulla testium, vel scripturæ solemnitate.

RESOL. IV. Si tamen aliæ probationes²³⁷ vel signa prorsus deficient, tunc in foro externo, contradicentibus hæredibus ab intestato, ad probandam testatoris voluntatem *in rigore Juris* duo testes sunt necessarii, ità ut unus testis, licèt omni exceptione major, & probatissimus, *nisi alia indicia concurrant*, plenam fidem non faciat in judicio. Layman *cit. lib. 3. tr. 5. c. 2. num. 4.* Reiffenstuel *num. 152.* Et probatur tùm ex *cit. cap. relatam*, ubi duo saltem, vel tres testes ad testamentum pium requiruntur; tùm ex universali regula, quòd unus testis ad probandum non sufficiat, *arg. cap. licet universis*

23. *ad testibus*, ubi dicitur: *Licet quædam sint cause, quæ plures, quàm duos exigant testes, nulla est tamen causa, quæ unius testimonio (quavis legitimo) terminetur.* Similia habentur in *cap. veniens 10. eod.* Quod vel maximè verum est, ubi agitur de alterius præjudicio, uti hic de præjudicio hæredum ab intestato; quia omnium gentium recepta est regula, ut neque in iudicio, neque in foro conscientiæ quisquam cum suo, vel alterius præjudicio; asseverationi unius, quantumvis probatissimi, & omni exceptione majoris testis stare teneatur, ut videre licet apud Navar. *lib. 5. consil. 3. num. 2. de accusat.*

238 *Dixi I. in rigore Juris.* Cùm autem juxta *l. Placuit 8. C. de judiciis*, in omnibus causis potior debeat esse æquitatis, quàm stricti Juris ratio, iudico præsertim in hac causa, in qua partim de favore Religionis agitur, partim de favore animæ Defuncti, forsitan executionem suæ ultimæ piæ voluntatis, quatenus tali medio sui purgatorii poenæ mitigentur vel tollantur, efflictim postulantis, in hac, inquam, causa assertioni, maximè juratæ, viri spiritualis, nullum interesse exin habentis, v. g. Confessarii probatæ virtutis, & fidelitatis, *ex æquitate* deferendum esse; eùm & in aliis plena fides habeatur ei, qui testimonium fert de actu ab ipso

ipſo geſto, ratione officii ſui, quò fun-
gitur, ſi exinde nullum ſentiat commodum,
vel incommodum, ut ex Menochio, Ma-
ſcardo, Farinacio probat ac docet Pirhing
in *lib. 2. Decretal. tit. de teſtib. num. 112.* Et
confirmatur ex *l. Theopompus 14. ff. de dote
preleg.* ubi unius, cui teſtator voluntatem
ſuam declaraverat, teſtimonio fides eſt ad-
hibita; Unde Bartolus in *d. l.* ait: *dicto unius
teſtis ſtatur ex voluntate & diſpoſitione defuncti,
cujus ſolius diſpoſitioni ſtaretur.* Quod etiam
intimat Gloſſa in *cap. ex inſinuatione 3. de Pro-
curat.*

Dixi II. *Niſi alia indicia concurrant;* cum
enim unus teſtis, omni exceptione major,
ſemiplenam probationem faciat in judicio,
concurrentibus cum ejus teſtimonio aliis
indiciis, ſeu præſumptionibus, poteſt ple-
nam probationem efficere. Farinacius *tract.
de teſtib. q. 63. num. 35. & ſeq.* Hinc ſi teſta-
tor vel in teſtamento, vel coram teſtibus
declaraverit, ſe velle quædam ad pias cau-
ſas erogari eum in modum, quem ſuo v. g.
Confeffario detexerit, Confeffarius audiri
debet, & ſecundum ejus relationem exe-
cutio fieri, dummodo, ſpectatis circumſtan-
tiis, veriſimile ſit, Defunctum ita deman-
daſſe. Ita poſt Covarruviam *cap. cum tibi,
n. 23. de teſtam.* & Navarrum *lib. 3. conſil. 16.
de teſtam.* Layman *l. cit. concl. 3.* Pleniùs id

CON-

confirmatur ex cap. *Dilectus* 3. §. *ult. de success. ab intest.* ubi cum quidam Archi-Presbyter moriens coram solo Abbate Monasterii confessus fuisset, quod se & sua Monasterio contulerit, & donarit, Episcopus autem illum Archi-Presbyterum intestatum decessisse, & sic omnia illius bona ad se, suamque Ecclesiam Cathedrali spectare prætenderet; Innocentius III. re ad se delata, *sufficienter probatum esse*, respondit, quod *dictus Archi-Presbyter agens in extremis, velut ultimam exprimens voluntatem, asseruit se & sua Monasterio contulisse* - - - nam licet unus testis solus dixerit se vidisse, quando se & sua obtulit Monasterio; quia tamen alii testes dixerunt se audivisse ipsum in Abbatis presentia, quod prædictum est, *confitentem, non tanquam sufficienter probantes, sed tanquam vehementer adminiculantes, assertionem Abbatis plurimum adjuvabant.* Unde etiam Gloss. in cap. *licet, de testib.* ait: *unus testis presumptionem inducit, sed non facit probationem.*

Cæterum cum Pontifex ad hujusmodi testamenta requirit duos vel tres testes legitimos, hoc non secundum Jus Civile, sed præcisè secundum Jus naturæ & gentium, ac secundum Jus Canonicum debet accipi, ita ut soli, qui ex his Juribus ad testificandum sunt inhabiles, à ferendo in his testamentis testimonio excludantur. Reiffenstuel num. 157.

Pun-

Punctum IV. *Quid, & qualiter privilegiata sint, testamentum oblatum Principi, & datum ad Acta?*

RESOL. I. *Testamentum Principi oblatum* 239
est illud, quod inseritur libello supplici, & offertur Principi, ut ejus auctoritate sustineatur. Est autem perinde, utrum ipsi Principi immediatè, vel ejusdem nomine Deputatis, Cancellariis v. g. vel Secretariis, offeratur, aut coram eis erigatur. Ad hujus valorem testamenti nulla penitus requiritur Juris Civilis solemnitas, sed præcisè, ut offerens in eo profiteatur, ultimæ suæ voluntatis elogium inibi contineri; sic enim inconcussam meretur fidem, cum Authoritas Principis omnem defectum suppleat, per *l. 19. C. de testam.* Ut tamen constet, & probari possit, quòd reverà Principi oblatum sit, expedit, monente P. Schmier *cit. cap. 3. num. 66.* petere aliquod antigraphum Principis, vulgò einen *Gegenschein.* Volunt aliqui cum Vultejo, tale testamentum debere Principi prælegi; sed carent sufficienti fundamento.

RESOL. II. *Testamentum ad acta datum*, 240
est illud, quod testator prius absque solemnitate factum, & in scripturam redactum, Judici offert. *Apud acta factum* verò dicitur, quando testator voluntatem suam coram Judice, vel ab eo deputatis, oretenus de-

clarat, sicque declarandô coram eo testamentum facit. Potest hoc fieri coram quocunque Judice, etiam incompetente, ut concedunt DD. unanimiter ob texum *d.l. 19. C. h. t. actis cujuscunque Judicis*; & est ratio: quia nempe depositio, seu factio testamenti apud acta est voluntariæ jurisdictionis, & quidem simplicis, qui coram quovis Judice, & tam intra, quàm extra territorium jus dicente, expediri potest. König ad *b. t. n. 5.* Cæterum etiam ad hujus testamenti valorem nec testis, nec alia Juris Civilis solemnitas requiritur; dummodo aliàs legitimè constet, & probari possit, testamentum reverà ad acta fuisse datum. Cujus quidem nulla difficultas est, si testamentum fiat, vel deponatur coram Communitate, vel Magistratu, jus Judicis tenente, aut coram duobus ab eo deputatis; At, si fiat coram Judice singulari, nec Assessores, nec aliam personam publicam, v. g. Notarium, vel Actuarium, secum habente, requiruntur saltem duo testes, non ad valorem testamenti, sed ad probandum, quòd testamentum ad acta reverà datum sit, quia unius Judicis, quantæcunque fuerit authoritatis, verbo non creditur, ut expressè in *cap. cum à nobis 28. de testib.*

241 RESOL. III. Utrùm Judex particularis in persona impeditus, possit per alium à se dele-

delegatum, tale testamentum ad acta valide suscipere; & vicissim, an testator etiam per nuntium, vel Procuratorem possit illud ad Judicem, rogandô eum, quatenus ad acta recipiat, mittere; differentia est inter DD. Et videtur utrumque affirmandum, dummodo probationis causâ utrobique duo testes adhibeantur; quia nullus Juris textus ostendi potest, in quo talis delegatio irritetur, aut personalis præsentia testatoris pro hoc casu requiratur Reiffenst. num. 266. § num. 270. & P. Placidus Böckn cit. num. 35.

Punctum V. An, § qualiter privilegiatum sit testamentum Parentum inter liberos?

RESOL. I. Testamentum inter liberos illud dicitur, quod Parentes, pater nempe vel mater, vel alii ascendentes in linea recta faciunt, in eoque liberos, vel nepotes instituunt. Hoc testamentum pro utroque foro est ita privilegiatum, ut valeat, etsi communibus Juris Civilis solemnitatibus careat, dummodo habeat ea, quæ ad ipsum in Jure specialiter requiruntur, nimirum I. Si sit testamentum scriptum, valet, dummodo testator in *subscriptione tempus*, quô testamentum fecit, dein *filiorum nomina propria*, ac demum *uncias*, seu quotam, quam singulis relinquere intendat, *non signis numerorum*, id est, cifris, *sed per totas literas*,

P

ex-

exprimat, ut requirit Imperator in *Novell. 107. cap. 1.* Illud autem, quod de *subscriptione* testatoris dictum est, intelligendum, quando testamentum ab alio, quam à Parente, scriptum est; si verò ipse scripserit, non opus est, ut subscribat, *arg. l. Hac consultissimâ, & Auth. Quod sinè. C. de testam.* Unde quævis schedula, manu Parentis scripta, & in cista patris v. g. reperta, in utroque foro servanda est. *Gaill l. 2. observ. 112. num. 7. & 8. cum communi aliorum.* II. Si verò testamentum sit nuncupativum, exiguntur duo testes, saltem ad probationem, si de voluntate testatoris aliunde non satis constet. *Laym. cit. tract. 5. cap. 2. n. 13. Reifensuel num. 188.*

243 RESOL. II. Si in isto testamento simul personæ extraneæ aliquid fuit relictum, tunc scire interest, an titulò hæredis, vel per modum legati, aut fideicommissi: si primum, certum est, eam voluntatem defuncti, quantum ad illam duntaxat permixtam personam, pro nullo haberi, sed liberis accrescere, ut dicitur *l. hac consultissima 21. Cod. de testam. in fine*; quod intellige, nisi respectu illius personæ extraneæ habeat solemnitates ad testamentum, non privilegiatum requisitas, vel ad acta tradatur, vel nisi cohæres institutus sit causa pia. Si secundum, probabile est quidem valere, etiam sinè solemnitatibus, quia ac-
ces-

cessorium naturam sequi convenit principalis, Reg. 42. Jur. in 6. At probabilius non valet, nisi saltem solemnitates ad codicillum requisitæ adhibeantur, scilicet quinque testes; quia *Novell. 107. cap. 1.* expressè requirit, ut dum parens in scriptis testans, pro extraneis vult facere legata, hæc debeant esse propria scripta manu, dictaque à testatoribus coram testibus. Ità Jason ad *b. l. num. 10.* & plures alii.

Punctum VI. Quid Juris de testamentis Militum, Rusticorum, & tempore pestis confectis?

RESOL. I. Testamentum Militis subsistit, 244. sine omni solemnitate, sufficitque, si modò de voluntate militis satis constet, quomocumque demum, per *l. 15. Cod. de testam. milit. & l. 1. ff. eod.* Hoc tamen privilegio, quantum est de Jure communi, gaudent solum, dum sunt in expeditione, seu in apparatu ad conflictum, non verò in hybernis, aut præsidiis, nisi hostium incuribus ibi subjiciantur. §. 3. *Inst. de testam. milit.* Ast Jure novo ex Constitutione Maximiliani I. Imp. de Anno 1512. si milites non quidem sint in conflictu, sed tamen in castris, valet eorum testamentum, dummodo adhibeant duos testes. Alia adhuc privilegia adducit, & probat P. Schmier *cap. 3. à num. 126.* utpote quòd testari possint, etiamsi ob aliquod delictum militare, sine violatione fi-

dei commissum, capitis sint damnati; quòd possint hæredes instituere personas aliàs de Jure incapaces, exceptis hæreticis insignioribus, & mulieribus suspectis; quòd possint partim testati, partim intestati decedere; quòd filium, cujus notitiam habent, possint præterire in vicem exhæredationis; quòd eorum testamentum per agnationem posthumi non rumpatur, neque per querelam inofficiosi testamenti evertatur; neque per legem falcidiam quoad legata & alia minuatur &c. Denique Privilegio militari etiam gaudent Curiones, seu Clerici campestres, Magistratus Militares seu Auditores, Medici & Chirurghi bellici, si in hostico deprehendantur, & ibidem decedant. *l. ult. ff. de testam. milit.*

245 RESOL. II. *Testamentum Rusticorum* tantum est privilegiatum, ut si in locis degant, ubi non inveniuntur litterati, septem testes etiam sinè subscriptione testimonium adhibentes possint admitti. Si autem in illo loco septem testes de Jure habiles inventi non fuerint, requirantur, & sufficiant quinque; ex quibus si unus, aut duo, aut plures sint litterati, illi testamentum scriptum pro se, & sociis illitteratis subscribere debeant. Ità statuitur *l. fin. Cod. de testam.* Hanc testandi facultatem DD. extendunt, non tantùm ad rusticos rus colen-

lentes, sed etiam ad Nobiles, & Cives, qui ruri habent sua prædia, & ibidem tempore testamenti conditi versantur. Vide Schmier *cit. cap. 3. num. 137.*

RESOL. III. Quoad Testamentum tempo-246
re pestis confectum de Jure communi quidem solemnitates Juris non sunt sublatae, nec diminutae, nisi in hoc solo, quòd ob infectionis periculum testes non oporteat esse simul & semel congregatos, sed successivè ac separatim venire queant, textu expresso in *l. 8. Cod. de testam.* Attamen ex recepta, & in Camera Imperiali approbata consuetudine, tres vel duo testes sufficiunt in simili testamento, ut tradunt Gaill *l. 2. observ. 118. num. 18.* & alii.

Punctum VII. *Quae forma requiratur ad Codicillum, & ad quid serviat?*

RESOL. I. Codicillus (cujus definitio 247
patet ex *n. 115.*) potest fieri *cum testamento, & extra testamentum*; item ante, & post illud; in scripto, vel ore tenens, ut concedunt communiter omnes, & patet ex *§. 1. Inst. de Codicill. l. 4. §. fin. C. eod. & l. 3. ff. de Jure Codicill.* Servit itaque ad hoc, ut qui testamentum facere nolunt, libenter tamen aliqua legata, vel donationes mortis causâ facerent, id possint per Codicillum *ab intestato* dictum. Servit etiam, ut qui testamentum jam fecerunt, possint illud muta-

re, declarare, minuere, vel augere, salva tamen hæredis institutione; nam (ut dicitur §. 2. *Inst. de Codicill.*) *Codicillis hæreditas nec dari, nec adimi potest, ne confundatur Jus testamentorum, & Codicillorum.* Intellige directè; nam indirectè per fideicommissum hæreditas in Codicillo dari potest, v. g. si quis intestatus decedens rogat hæredem ab intestato, ut hæreditatem totam, vel partem ejus restituat alteri.

248 RESOL. II. Forma Codicilli testamentarii, seu illius, qui fit cum testamento, seu ante, vel post, non est alia, quàm ipsius testamenti; cum enim hic Codicillus ad testamentum se habeat, velut accessorium, nihil speciale vel separatum ab eo exigit, sed sequitur conditionem ipsius, ejusque formâ informatur, *l. 16. ff. de Jure Codicill.* Forma verò Codicilli, qui fit extra testamentum, seu ab intestato, consistit in quinque testibus, etiam non rogatis, nec specialiter qualificatis, cum etiam fœminæ possint esse testes in Codicillo, ut contra Antonium Perez communis habet. Sententia eum & apud Haunold *tr. 7. n. 199.* Nec requiritur facialis eorum præsentia coram Codicillante, sicut coram testante; debent tamen nomina sua subscribere, si Codicillus sit scriptus. *l. ult. §. 3. Cod. de Codicill.* Legatarios tamen, & fideicommissarios com-
mu-

munitur Interpretes excludunt à testificatione Codicilli; cùm inter eos, & Codicillan-
lantem geratur principale negotium, expedi-
diti autem Juris sit, neminem in propria
causa testificari posse.

RESOL. III. Dicta forma probabiliter²⁴⁹
non ad substantiam Codicilli, sed solum,
probationis causâ desideratur; ideòque si
Adversarius fateretur, vel ex aliis indiciis
constaret, hanc fuisse mentem Codicillan-
tis, etiam deficientibus testibus judican-
dum foret pro valore Codicilli. Funda-
mentum hujus resolutionis sumitur ex §. 3.
Inst. de Codicill. ubi dicitur: *Codicillos autem,
etiam plures quis facere potest, & nullam solemnita-
tatem ordinationis desiderant.* Accedit, quòd
Codicillus possit nuda voluntate testatoris
resolvi; consequenter etiam perfici, juxta
Reg. 35. ff. de div. Reg. Jur. *Nihil tam naturale
est, quàm eo genere quidque dissolvere, quò colliga-
tum est.*

Punctum VIII. *An testamentum, ex de-
fectu solemnitatis invalidum, valeat per modum
Codicilli, si ejusdem conditiones habeat? Et quid,
ac cujus effectus sit clausula Codicillaris?*

RESOL. I. Tale testamentum regulari-²⁵⁰
ter non valet in vim Codicilli, nisi Clausu-
lam Codicillarem habeat adjectam, per tex-
tum expressum in *l. 1. ff. de Jur. Codicill.* ibi:
Sapissimè scriptum, & constitutum est, eum qui te-

stamentum facere opinatus est, nec voluit, quasi Codicillos id valere, videri nec Codicillos fecisse. Et clarius *l. fin. §. 1. Cod. de Codicill.* Illud quoque pro ratione servandum est, ut testator, qui decrevit facere testamentum, si id adimplere nequiverit, intestatò videatur esse defunctus, nec transducere liceat ad fideicommissum interpretationem, velut ex Codicillis ultimam voluntatem; nisi id ille complexus sit, ut vim etiam Codicillorum scriptura debeat obtinere. Sed dixi, regulariter; excipitur enim testamentum parentum inter liberos, & ad pias causas; item si hæres in testamento scriptus, fecit juramentum præstandi fideicommissa tabulis data. *arg. l. 77. §. 23. ff. de legat. 2.*

251 **RESOL. II.** *Clausula Codicillaris* est, quam testator testamento apponit, expressè vel tacitè per eam declarandò, quòd si voluntas sua ultima ex defectu alicujus solemnitatis non valeret ut testamentum, valeat tamen ut Codicillus. Est igitur duplex, *expressa, & tacita.* Expressa est, si testator expressè dicat: *Si hæc mea dispositio non valet ut testamentum, volo ut valeat quæ Codicillus.* Tacita, quando simili modo scribit: *Si hæc mea dispositio non valet ut testamentum, volo ut valeat, modo quo potest, meliore.* Hodierna praxi utraq; Clausula Codicillaris solet apponi testamentis; nec abs ratione, nam

RE-

RESOL. III. Dicta clausula Codicilla-²⁵²
ris operatur plurimum. I. Casu quo te-
stamentum ex defectu alicujus solemnitatis
est nullum, valet tamen dispositio ut Co-
dicillus. II. Institutio directa hæredis,
quæ ob testamenti nullitatem est irrita, ob-
liquatur in fideicommissariam, ita, ut hæ-
res ab intestato veniens debeat, detractâ
Trebellianicâ, hæreditatem restituere hæ-
redi scripto, per *l. fin. §. 1. C. de Codicill. &*
l. 29. ff. Qui testamenta facere &c. III. Juxta
multos hæres necessarius, injustè præteri-
tus, vel exhæredatus, non obstante nulli-
tate testamenti, gravatur, retentâ legiti-
mâ, & Trebellianicâ, reliquum restituere
hæredi scripto in vim fideicommissi. Cu-
jus tamen sententiæ oppositum sustinet Hau-
noldus *tract. 6. num. 406.* pluribûs citatis, ut-
pote magis conforme æquitati, & menti
Legislatoris. IV. Vi hujus clausulæ debet
hæres ab intestato solvere legata relicta in
testamento solemnitatibus destituta. V.
Potest hæres in tali testamento institutus
agere pro libitu vel ex testamento, vel in
vim Codicilli; ubi tamen variationi locus
non conceditur. *d. l. fin. §. 1. & 2. C. de Co-
dicill.*

Punctum IX. *Quotupliciter fieri possit Le-
gatum, & quæ ejus forma?*

253   RESOL. I. *Legata quoque fieri possunt tam in - quàm extra testamentum ; tam ore tenus , quàm in scriptis , ut constat ex tot. tit. ff. de Legat. Item Inst. & Cod. de Codicillis. Ulterius possunt Legata relinqui purè , id est , absque ullo adjecto tempore , conditione , vel modo , §. 2. Instit. de V. O. Vel in diem , ut cum testator quid legat tradendum tempore certo ac determinato post mortem ; si enim dies vel tempus incertum apponatur , Legatum censetur non in diem , sed conditionatum , l. 75. ff. de condit. & demonstrat. Vel sub conditione , eaque vel de præterito , vel de presenti , vel de futuro ; inter quas conditiones aliæ sunt potestativæ , quæ nempe sunt in potestate illius , pro quo apponuntur : aliæ casuales , quæ à casu fortuito dependent ; aliæ mixtæ , quæ de utroque aliquid participant. Item aliæ impossibiles à natura , vel de Jure , seu turpes ; aliæ possibiles , tam ex sua natura , quàm ex lege , scilicet honestæ.*

254   RESOL. II. Si Legata sint relicta purè , legatarius statim fingitur habere illorum dominium à puncto mortis testatoris , ideoque etiamsi , antequam hæreditas ab hærede adita sit , moriatur , transmittit illud ad hæredes , l. 1. §. 1. & §. Cod. de caduc. tollend. Quoniam ejusmodi legata peti non possunt , quousque hæreditas adita sit , à quo tempore primùm , supposita acceptatione , legatarius

rius accipit dominium verum, & completum rei legatae, unà cum fructibus, etiam ante aditam hæreditatem post mortem testatoris perceptis, secundum communio-rem, & in praxi receptam sententiam. Si relicta sint in diem certum, æquiparantur legatis puris, & licet ante præfixum diem peti non possint, jus tamen petendi, & actio transmittitur ad hæredes legatarii, si hic post mortem testatoris ante illum diem de- cedat. *l. 21. ff. quando dies legat. cedat.* Si sint relicta in diem incertum, idque in gratiam hæredis, ad instar conditionatorum de fu- turo suspenduntur ad eventum tali diei an- nexum, nec transmittuntur ad hæredes le- gatarii, si ante illum eventum è vivis de- cedat. *Ibid.* Si sub conditione de præteri- to, vel præsentis, non suspenduntur, sed vel illicò debentur, vel statim evanescent. Si demum relicta sint sub conditione de fu- turo, eaque sit possibilis & honesta, sive potestativa, sive casualis, sive mixta, ad ejus eventum suspenduntur: si verò impos- sibilis, vel turpis, habetur pro non adjecta, *arg. l. 14. ff. de condit. instit.*

RESOL. III. Si Legatum fiat in testa-
mento, vel Codicillo, regulariter sequitur
eorum naturam, & conditionem; unde si
testamentum ex defectu alicujus solemnita-
tis deficit, corruunt etiam legata profana

ei-

eidem inserta, nisi testamentum appensam habeat clausulam codicillarem. Textus expressus in *l. 1. ff. de jur. Codicill.* Si verò legatum fiat extra testamentum, requiruntur & sufficiunt quinque testes, etiam non rogati, sive fiat oretenùs, sive in scriptis, sic tamen, ut si in scriptis fiat, debeant illi testes esse simul præsentés, & se subscribere, *l. fin. C. de Codicill.* Hæc tamen omnia intellige de legatis profanis; nam ad legata pia tam in-quàm extra testamentum sufficiunt duo testes, itque solius probationis causâ adhibendi, per dicta superiùs *n. 235.*

Punctum X. *Quis, Cui, & Quid legare possit?*

256 RESOL. I. Omnes & soli illi possunt legare, qui possunt testari. Certum ex *l. 2. ff. de Legat. 1.* quinam verò gaudeant, & quinam careant jure testandi, patet ex dictis *cap. 1. §. 3. Puncto 3.*

257 RESOL. II. Regulariter loquendô, illis omnibus, & solis potest quid legari, qui possunt hæredes institui, per textum in *§. 24. Inst. de legat.* quinam verò possint hæredes institui, & qui non, dictum in *Cap. II. §. 1. Punct. 2.* Dixi, *regulariter*; quia limitatur resolutio in Fratibus Minoribus, quibus, etsi hæredes institui nullatenùs valeant, legata tamen fieri possunt per modum elemosynæ, dummodò sint ità moderata, ut
ex-

exinde nulla fraus, quasi sub forma legati hæreditas relinqueretur, præsumi possit, nec relicta sine sub modo repugnante suæ Regulæ, & Ordinis puritati, ut cavet Clemens V. in *Clem. Exivi, de V. S.* Quod si testator aliquid non excessivum generaliter leget, absque modi expressione, tale legatum sub modo licito intelligatur *Fratribus esse relictum*, ita quod nec legans merito, nec Fratres ipsi effectu relicti fraudentur, ait Nicolaus III. in *cap. Exiit, de V. S. in 6.* Ad quorum pleniorum intelligentiam, & conscientiarum directionem atque securitatem Anno 1628. 9. Septemb. sub Urbano VIII. emanatæ sunt quædam declarationes Sac. Congr. pro FF. Min. de Observantia, & Reformatorum, videndæ apud Fagnanum in *5. Decretal. ad tit. de excess. Pralat. cap. Nimis prava, à num. 46.* ubi 12. Articuli de hujusmodi legatis licitis vel illicitis continentur.

RESOL. III. Legari possunt res omnes, 258
seu corporales, seu incorporales, quæ sunt in hominum commercio, nec prohibitæ alienari. §. 21. *Inst. de legat.* Et I. quidem legari possunt non solum res in specie, v. g. hic bos, ille equus, sed etiam in genere, ut cum Juristis loquar, e. g. equus indeterminate, ubi electio discreta est penes legatarium, *arg. l. 37. ff. eod.* II. Non solum res præsentis, sed etiam futuræ, v. g. fructus agri

agri jam seminati, §. 7. *Inst. eod.* III. Etiam res aliena, si testator scivit esse alienam; quia tunc tenetur hæres vel illam emere, vel si Dominus vendere recuset, pendere ejus æstimationem, §. 4. *Inst. eod.* Nec ista Lex fuit correcta per Jus Canonicum, ut videri posset ex *cap. Filius, §. de Testam.* quia Pontifex ibidem solùm improbat iniquam detentionem Legatarii, rem ad aliam Ecclesiam pertinentem sibi retinentis, ut communiter explicant Interpretes. IV. Dum quis alicui legat rem alteri oppignoratam, sciente testatore, tenetur hæres pignus luere, l. 57. ff. *de legat. I.* Et dum legat debitori suum debitum, ab ejus solutione liberatur, §. 13. *Inst. eod.* Dum verò creditori legat rem ei aliàs debitam, distinguendum est inter debitum purè legale, cujusmodi est legitima, dos, donatio propter nuptias &c. & inter debitum ex contractu, vel ex delicto, aut quasi contractu, & quasi delicto: in priori casu secundum proportionem debiti liberatur à solutione, *per Authent. Præterea, Cod. unde vir & uxor.* in posteriori non item, quia legatum est liberalitas & donum, quò non extinguitur debitum justitiæ commutativæ, vel gratitudinis. Vide hæc, & plura alia apud Haunoldum *tract. 7. controuv. 5. 6. 7. & 8.*

Pun-

Punctum XI. *Quid censendum de Legato sub his conditionibus: Si legataria non nupserit; si nupserit; si nupserit certæ personæ; si ingressura sit religionem; si non ingressura?*

RESOL. I. *Conditio illa, si non nupserit,* 259 respectu personæ nunquam maritalæ in Jure habetur pro non adjecta; eò quòd sic contra favorem matrimonii, & bonum Reipublicæ ex procreatione prolis proveniens, l. 62. & duabus seqq. ff. de condit. & demonstrat. consequenter legataria illa potitur legatò, etiamsi nubat. Altera verò, *si nupserit*, valida, & observanda est, per l. 63. ff. eod. quia licitum est ad matrimonium certa lege invitare; dummodo talis conditio non in præjudicium ingressûs Religionis, vel susceptionis SS. Ordinum intendatur; quia alioquin haberetur pro non adjecta, per *Novell. 123. cap. 37.* Similiter tertia conditio, *si nupserit certæ personæ*, observanda est, nisi vi illius legataria nubere deberet personæ indignæ, aut illa, in cujus favorem conditio est apposta, connubium detrectaret, *cit. l. 63. §. 1. ff. de condit.*

RESOL. II. *Valet etiam conditio, si* 260 *ingressura sit Religionem, vel Clericalem Ordinem susceperit, arg. cap. 2. de condit. appos. cum licitum sit sub spe lucri temporalis quempiam ad Religionem, vel Clericatum invitare,*

tare, nec per eam Legatarius, vel Legataria, nisi indirectè, & per quandam consequentiam, à statu matrimoniali retrahatur, directè autem intendatur status perfectior. Opposita verò conditio, si Religionem non ingrediatur, tunc solùm sustinenda est, quando testator pro fine habuit conservationem familiæ, vel stemmatis, aut quia in sæculo pluribûs ad suû, & familiæ sustentationem indiget; non verò, quando pro fine habet retractionem Legatarii à statu Religioso, vel alio perfectiore, ut post Covarruviam, & Molinam bene advertit Reiffenstuel num. 653.

Punctum XII. Quotuplex sit fideicommissum, & qualem exigat formam?

261. RESOL. I. Fideicommissum formaliter sumptum I. aliud est universale, aliud particulare; vi prioris tota hæreditas, vel certa quota ejus debet restitui: vi verò posterioris res aliqua singularis, quod proinde ipsa à legato non distinguitur, sed ei per omnia exæquatur, l. 1. ff. de legat. 1. II. Aliud est expressum, quod fit verbis expressis: aliud tacitum, quod præsumitur ex indiciiis proportionatis, veluti, si testator prohibeat, ne bona immobilia alienentur extra familiam. III. Aliud est absolutum, quò hæres fiduciarius absolutè gravatur ad hæreditatem restituendam; Aliud conditio-

na-

natum, quò solum gravatur sub conditione, v. g. istà : si hæres sine liberis decesserit ; quæ per hæredis ingressum in Religionem æquè censetur adimpleta, ac si liberos reliquisset, ut ex cap. 8. de probat. & Nov. 123. c. 37. deducit P. Schmier cap. 4. num. 8. citans plures alios. IV. Dividitur in *commune*, & *familiare* ; in hoc attenditur specialiter ad Familiam, secùs in illo.

RESOL. II. Pro forma fideicommissi 262
inspiciendum, an relinquatur in testamento, an in Codicillo ; & si primum, requiruntur solemnitates testamentariæ : si secundum, quinque testes, qui simul præsentés esse, fideicommittentem videre, & si scriptum sit fideicommissum, subscribere debent. *L. ult. §. ult. C. de Codicill.* Quòd si fideicommittens has quoque solemnitates evitare cupiat, poterit hæredem fiduciarium coram se præsentem sinè ulla scriptura, vel teste rogare, ut hæreditatem alteri restituat ; quo casu ad eam restituendam in utroque foro tenebitur : & si neget fideicommissum, potest à fideicommissario compelli, ut vel juret fideicommissum non esse relictum, vel illud restituat. *§. ult. Inst. & l. ult. C. de fideicommiss.* Unde

RESOL. III. Potest hæres fiduciarius 263
fideicommissario per implorationem officii judicis compelli, ut hæreditatem adeat, & re-

Q

st.

stituat, per l. 4. ff. ad SCtum Trebell. tunc autem ex dispositione hujus legis amittit quartam Trebellianicam, omniâque emolumenta fideicommissi, cum tam lucra, quam damna pertineant ad fideicommissarium. Si verò sponte adiêrit hæreditatem, quam totam, vel ultra dodrantem restituere est rogatus, tunc liberum est ei, ut vel retentâ quartâ Trebellianicâ pro rata illius onera, & actiones cum fideicommissario dividat: vel eâdem quartâ dimissâ, actiones hæreditarias omnes in fideicommissarium transferat. §. 7. in fin. Inst. de fideicommiss. hered.

Punctum XIII. *Quid si vel heres fiduciarius, vel fideicommissarius ante aditam ab illo hæreditatem moriatur; aut filio à parente fideicommissio gravato, postea nascentur soboles?*

264 RESOL. I. Si hæres præmoriatur, obligatio restituendi hæreditatem transit ad hæredes ejus transmissarios: si verò præmoriatur fideicommissarius, ipsum fideicommissum purum, & non conditionale, ad ipsius hæredes transmissarios devolvitur. *L. un. C. de cad. toll.*

265 RESOL. II. Si filio, postquam fideicommissio à parente gravatus est, subnascentur proles, fideicommissum ex præsumpta defuncti voluntate expirat; quia in ejusmodi fideicommissio tacita subintelligitur conditio,

ditio, nisi eidem nascantur liberi, l. 30. C. de fideicommiss. Si tamen proles ante hæredem gravatum moriatur, jus fideicommissarii reviviscit; quia tunc jam verum est, quòd filius fideicommittentis sine sobole vitam suam reliquerit, ut in l. cit. requiritur. Hanc tamen constitutionem de solis liberis ex legitimo matrimonio postea natis, vel saltem per subsequens matrimonium legitimatis, non verò de aliis, multò minùs de adoptivis, intelligendam putat Sanchez de matr. lib. 7. disp. 105. n. 7. & seqq. eumque secutus Perez, qui etiam causam piam, si hæc fideicommissarium agat, à liberis excludi judicat, contradicente tamen P. Haunold tract. 7. num. 144. ex præsumpta voluntate testatoris, quòd animam suam saltem nepotibus præferri cupiat.

Punctum XIV. Quot modis fiat donatio mortis causâ, & qualis ad eam solemnitas, vel forma exigatur?

RESOL. I. Donatio mortis causâ præcipuè fieri potest tribus modis, qui referuntur l. 2. ff. de mortis causâ donat. ibi: tres esse species mortis causâ donationum, Julianus ait. Unam, cum quis nullo præsentis periculi metu conterritus, sed sola cogitatione mortalitatis donat. Aliam esse speciem mortis causâ donationum ait, cum quis imminente periculo commotus, ita donat, ut statim fiat accipientis. Tertium esse ge-

nus donationis ait, si quis periculô motus non sic donat, ut statim fiat accipientis, sed tunc demum, cum mors fuerit secuta. Inter has verò species notabile est discrimen; quia, si donatio sit secundæ, vel tertiæ speciei, scilicet facta ex motivo præsentis, vel imminentis periculi mortis, transactô illô periculô, expirat ipso Jure, ut dicemus *Punct. ult.* Secus verò, quando est donatio primæ speciei, sinè intuitu talis periculi perfecta. Item, si sit secundæ speciei, dominium rei donatæ statim transfertur in donatarium acceptantem, attamen revocabile per totam vitam donantis; si verò sit tertiæ speciei, dominium non transfertur ante mortem donantis.

267 RESOL. II. Forma donationis mortis causâ in eo consistit, quòd præter mortalitatis cogitationem debeat expediri inter donantem, & donatarium præsentem; nam mortis causâ donatur, quò præsens præsentem dat, dicitur *l. 38. ff. de mort. caus. donat.* vel saltem, ut nunc communiùs traditur, donatario per alium acceptante; quia hoc est generale donationibus, quòd etiam absenti per epistolam, aut nuntium fieri possint, statimque valeant, quamprimùm alter acceptaverit, sive per se, sive per alium à Jure ad hoc admissum; & quòd in specie valeat, si donatio mortis causâ acceptetur

per

per alium, textus clarus est *l. 11. §. 2. ff. de donat. int. vir. & uxor.* ubi uxor, quod mortis causâ donatum voluit, per filium acceptâsse dicitur. Præterea, dum fit ad causas profanas, adhibendi sunt quinque testes; siquidem *in omni ultima voluntate, excepto testamento, quinque testes - - debent adhiberi*, ait Imperator *l. fin. C. de Codicill.* Ludwell pag. mihi 430.

Punctum XV. Quis, & cui donare mortis causâ valeat?

RESOL. I. Omnes illi, & soli mortis²⁶⁸ causâ donare possunt, qui testari; nam, itâ dicitur, *l. 32. §. 8. ff. de donat. int. vir. & uxor. mortis causâ donare poterit, cui testari permiffum est.* Ubi tamen Ludwell pag. 432. quoad partem negativam facit exceptionem in filiofamilias, qui, licet de bonis profectitiis, & adventitiis testari non possit, adventitia tamen, in quibus plenum Jus habet, mortis causâ donare non prohibetur, *arg. Nov. 117. §. 1.*

RESOL. II. Omnibus illis mortis cau-²⁶⁹ sâ donari permittitur, quibus legari, vel quoquo modo aliquid ex testamento relinqui potest. *l. 9. ff. de mort. caus. donat.* Hinc cum conjugibus legari posse non dubitetur, nec mortis causâ donari prohibendum est, per textum expressum in *l. 9. 10. & 11. ff. de donat. int. vir. & uxor.*

Punctum XVI. *Qualiter compleatur, & quomodo expiret donatio mortis causâ?*

270 RESOL. I. Donatio mortis causâ completur per ipsam mortem donantis, ita, ut citra rei donatæ traditionem ipsius dominium irrevocabile transeat in personam donatarii ipso Jure. *l. 32. ff. de mort. caus. donat.* & patet ex paritate legatorum, quorum dominium etiam citra traditionem post mortem legantis transit in legatarium, *arg. l. 80. ff. de legat. 2.* Unde non est paritas instituenda de donatione inter vivos, & aliis contractibus seu pactis, & de donatione mortis causâ; quia hæc posterior potius ultimis voluntatibus, & præcipuè legatis, quàm contractibus comparatur, per *l. 37. ff. de mort. caus. donat.*

271 RESOL. II. Donatio mortis causâ expirat, seu resolvitur duobus modis, *ipso Jure, & per voluntatem Donatoris.* Ipso Jure expirat I. Quando cessat infirmitas, seu mortis periculum, intuitu cuius facta est donatio, *§. 1. Instit. de donat. l. 19. & l. 29. ff. de mort. caus. donat.* II. Quando donatarius moritur ante Donatorem. *cit. §. 1. Inst. de donat. & l. 19. ff. de reb. cred.* III. Si Donator pœnâ capitis afficiatur, *l. 7. ff. de mort. caus. donat.* Per voluntatem Donatoris verò Donatio mortis causâ resolvitur I. Si donatorem factæ donationis pœniteat, *l. 13. & 30. ff.*

ff. eod. II. Si rem in specie donatam, nulla urgente necessitate voluntariè alienaverit. III. Si inimicitia gravis inter donatorem & donatarium supervenerit. IV. Si præter spem donatori nascantur proles, quæ cum sit causa sufficiens revocandi donationem inter vivos, *arg. l. 8. C. de revocand. donat.* à fortiori sufficiens erit revocandi donationem mortis causâ. Imò propriè non est revocatio, sed potius defectus conditionis tacitè subintellectæ, nisi liberi supervenerint. *Hauñold tr. 7. num. 439.*

§. II.

Praxis Confessariorum circa expositam Doctrinam.

CASUS I.

Quintinus Parochus ac Decanus non modicè dives moritur ex improviseo intestatus. Misso autem, ut moris est, Commissario, & exactè cuncta indagante, comparet quidam Civis, qui asseveravit se ex ore Defuncti semel audivisse, quòd cum sua bona acceperit ab Ecclesia, illa quoque eidem sit redditurus; quod hæredibus ab intestato nonnisi invisum esse potuit. Similiter comparet œconomus coram Confessario, dicitque promissa sibi à Defuncto fuisse suppellectilia quædam, si modò patientiam haberet adhuc per annum gubernandi familiam;